

Sata vuotta Kiinan taloutta

SISÄLLYS

1	Johdanto: 100 vuotta Kiinan kehitystä.....	2
2	Kiina Maon aikana	2
2.1	50-luvun alku	2
2.2	Suuri Harppaus	3
2.3	Jälkeen Suuren Harppauksen – taloudellinen toipuminen	6
2.4	Kulttuurivallankumous	8
3	Kohti markkinataloutta.....	10
3.1	Ulkokauppasuhteiden muutos.....	10
3.2	Neljä modernisaatiota 1975 – vähän uutta, paljon vanhaa	11
3.3	Alueellista kokeilua.....	12
3.4	Omistussuhteiden reformi	13
3.5	Palkkojen reformi.....	14
3.6	Hintojen reformi	15
3.7	1980-luvun pragmaattisuuden tulos	15
4	Tiananmeninaukiolta uudelle vuosituhannelle.....	16
4.1	Taloudellinen kehitys 1990-lulla	16
4.2	Talouspolitiikan pääsuuntauokset	17
5	Talousreformien tulokset	20
5.1	Kiinan talous vuonna 2004.....	21
5.2	Taloudellisia ongelmia ja epäkohtia.....	23
5.3	Kiinalainen yhteiskunta vuonna 2004	24
6	Mikä on Kiinan potentiaali?	26
6.1	Malli (Wilson ja Purushothaman)	27
6.2	Onko malli järkevä?	28
6.3	Mallin ennustukset.....	29
6.4	Taloukasvun edellytykset.....	30
6.5	Muita huomioita.....	31
7	Lopuksi	32

1 Johdanto

Tarkastelemme Kiinan taloudellista kehitystä ja uudistuksia Kansantasavallan alkupäivistä 1949 pitkälle tulevaisuuteen, vuoteen 2050. Maon aika toimii prologina varsinaisiin, nyky-Kiinan kannalta olennaisiin, 70-luvulla alkaneisiin talousjärjestelmän uudistuksiin. Tarkastelun painopiste on näissä uudistuksissa ja niiden vaikutuksessa talouteen ja yhteiskuntaan nykyään ja lähitulevaisuudessa. Lopussa esitämme myös hypoteettisen kehityskulun pidemmälle tulevaisuuteen.

2 Kiina Maon aikana

2.1 50-luvun alku

Maon julistaessa Kiinan Kansantasavallan ensimmäisenä lokakuuta 1949 sai hän käsiinsä maan joka oli rapakunnossa vuosikymmenien sotimisen jälkeen. Inflaatio oli korkea ja julkinen infrastruktuuri, kuten hallinnon rakenteet, puhelin- ja muu tietoliikenneverkosto, tieverkosto toimimattomina. Maon hallinnon toimeenpanemien uudistuksien seurauksena 1950-luvun aikana varsin monet näistä ongelmista saatiin korjattua ja puolueen vaikutus ulottui vahvana kiinalaisten jokapäiväiseen elämään. (Focus on Asian Studies)

Kehitys stabilisoidussa Kiinassa oli koko 1950-luvun ajan huomattavaa. Verotulot moninkertaistuivat vuoden 1950 6,5 miljoonasta vuoden 1959 54,2 miljoonaan (mitattu nyky-Yuaneissa). Myös verotulojen lähde vaihtui selkeästi vuosikymmenen aikana. Kun vuosikymmenen alussa maatalous muodosti kolmanneksen tulon lähteistä niin lopulla vain noin kuusi prosenttiyksikköä muodostui maataloudesta. Eniten tuotto-osuuttaan

kasvattivat valtion liikelaitokset noin paristakymmenestä prosenttiyksiköstä yli kuuteenkymmeneen prosenttiyksikköön. (Riskin 53-80)

Neuvostoliiton taloudellinen tuki oli koko 1950-luvun huomattavaa. Suurin osa Kiinan ulkomaankaupasta sekä tuonnin että viennin osalta tapahtui Neuvostoliiton kanssa. Neuvostoliitto myös tuki Kiinan kehitystä antamalla luottoa noin 27 prosenttiyksikön verran viennistään Kiinaan. Kiina toi Neuvostoliitosta pääasiassa korkealle jalostettuja tuotteita kuten metallityöstövälineitä, valimon osia ja terästä. Vienti taas koostui lähinnä jalostamattomista maataloustuotteista, tekstiileistä ja mineraaleista. Lisäksi erityisesti käynnissä olleen Korean sodan takia Kiinalle lahjoitettiin tai myytiin huomattavia määriä sotilasmateriaalia. (Riskin 53-80)

Lisäksi Neuvostoliitto ja muu kommunistinen Eurooppa auttoi Kiinan teknistä kehitystä sijoittamalla henkiseen pääomaan. Noin 12 000 teknistä asiantuntijaa lähetettiin työskentelemään Kiinaan ja noin 8000 insinööriä ja taitavaa työntekijää koulutettiin neuvostoliittolaisissa tehtaissa ja tuotantolaitoksissa. Noin 7000 opiskelijaa opiskeli Neuvostoliittolaisissa teknisissä oppilaitoksissa ja kouluissa. (Riskin 53-80)

Sittemmin välit maiden välillä kylmenivät ja johtivat jopa suoranaiseen välirikoon 1960-luvun alkuun tultaessa. Tämä johti neuvostoliittolaisten asiantuntijoiden kotiuttamiseen pahimmalla mahdollisella hetkellä maan ollessa sekaisin Suuren Harppauksen tuloksena. Useissa tärkeissä kohteissa työt keskeytyivät asiantuntijoiden poistuttua. (Riskin 74-77)

2.2 Suuri Harppaus

Vuonna 1958 Mao pyrki eroon neuvosto-mallisesta talousjärjestelmästä ja julkisti suunnitelmansa ”Suuresta Harppauksesta”. Harppauksen tavoitteena oli nopeassa ajassa nostaa Kiina sekä teollisessa että maataloustuotannossa maailman huipulle. Mao julisti esim. että 15 vuoden kuluessa Kiina ohittaa Ison-Britannian teräs- ja muiden vastaavien teollisuustuotteiden tuotannossa. (Harms)

Keinoina oli useiden tehtaiden perustaminen ympäri maata ja maatalouden uudelleenjärjestäminen Kommuuneiksi. Suuret investoinnit kasvattivat valtion menoja

huomattavasti, valtion raskaaseen teollisuuteen kuluttamat varat kasvoivat vuoden 1956 38 prosenttiyksiköstä vuoden 1958 56 prosenttiyksikköön.(Harms)

Hallitus käynnisti myös toisen suuren rakennushankkeen eli kastelujärjestelmien massiivisen uudistyön joka työllisti vuosina 1957 - 1958 noin sata miljoonaa työläistä.(Harms)

Saadakseen työntekijöitä uusiin tehtaisiin ja hankkeisiin, rekrytoitiin heitä maanviljelijöiden parista.

Samaan aikaan saatettiin maaseudulla uudet tuotantotavat voimaan. Pienet tilat yhdistettiin suuriksi kommuuneiksi, joissa työntekijät työskentelivät yhteisen tavoitteen eteen. Perustetuissa kommuuneissa keskitetyt keittiöt, lastentarhat, yms. vapauttivat ennen kotitöihin sidotun naistyöväen työmarkkinoille ja paransivat naisten asemaa Kiinassa.(Riskin 114-125)

Oleellinen osa kommuuneja oli työläisten yhteiskeittiöiden perustaminen maaseudulle. Ajatuksena oli että jokainen työläinen sai kyllikseen syötävää näistä keittiöistä. Utopistinen ja houkutteleva ajatus maassa, joka oli saanut menneisyydessä kärsiä nälänhädästä säännöllisin väliajoin.(Riskin 114-125)

Uusi maataloustuotannon malli yhdistettynä työvoiman vähenemiseen ja huonoon keliin johti viljasadon romahdukseen. On sanottu että joillain seuduilla vilja jopa jätettiin yleisessä teollistumisinnostuksessa mätänemään pelloille.(Harms)

Tilannetta pahensi entisestään olematon tai huono paikallisten johtajien kuri ja moraali. Tuotantoluvuilla kilpaillessaan paikalliset johtajat raportoivat virheellisesti maataloustuotannon kasvusta keskushallinnolle, joka reagoi myymällä ylijäämäviljaa ulkomaille.(Harms)

Ruokatuotannon romahtaessa loppui ruoka aikanaan myös näistä keskuskeittiöistä ja nälänhätä valtasi maan horjuttaen olemassa olevia valtarakenteita. Armeijan jäsenten

saadessa kirjeitä kotoa nälänhädästä kuri murtui ja karkuruutta esiintyi. Maaseudulla aiheuttivat kaaosta ruokaa ja muita hyödykkeitä metsästävät rosvolaumat.(Harms)

Kiinan kansantasavalta oli tullut olemassaolonsa merkittävämpään kriisiin. Hiljalleen tiedot maassa vallitsevasta tilanteesta saavutti myös ylimmän johdon, joka ryhtyi tarmokkaisiin toimenpiteisiin tilanteen palauttamiseksi raiteilleen.

Maata luovutettiin osittain takaisin yksityisille viljelijöille. Toki huomattava osa viljelijöistä oli oma-aloitteisesti luopunut kommuuneista ja palannut kotipelloilleen selviytyäkseen. Keskushallinto myös paransi ja muutti muuta ohjeistustaan maatalouden toiminnasta, mm. kehoitettiin sikojen kotikasvatukseen keskitetyn sikatuotannon osoittauduttua tehottomaksi. Hiljalleen ruuantuotanto elpyikin.

Myös syyllisyyskysymystä puitiin. Kesäkuussa 1959 järjestetyssä keskuskomitean konferenssissa Mao yhdessä muiden johtajien kanssa kritisoi omia ”Suuren Harppauksen” suunnitelmiaan mm. seuraavasti:

”By doing away with planning, I mean that they dispensed with overall balances, and simply made no estimates of how much coal, iron, and transport would be needed. Coal and iron cannot walk by themselves; they need vehicles to transport them. This I did not foresee... I am a complete outsider when it comes to economic construction, and I understand nothing about industrial planning... But comrades, in 1958 and 1959 the main responsibility was mine and you should take me to task.”(Riskin 127)

Suurin osa perustetuista 7,5 miljoonasta uudesta ”tehtaista” oli suhteellisen pieniä ja itseasiassa saatiin aikaan nimeämällä uudestaan useita jo toiminnassa olleita käsityöpajoja tehtaiksi. Tämä näennäinen teollistaminen oli kuitenkin varsin tehotonta, usein tällaisen tehtaan kulut ylittivät sen tuoton.(Riskin 127-128)

Myös tähän puututtiin ja vuoteen 1960 mennessä valtio keskittyikin muutamiin tuottaviin laitoksiin, joita ruvettiin kehittämään pitkällä tähtäimellä suuremmiksi ja tehokkaammiksi.

Arvioitaessa Suuren Harppauksen vaikutusta Kiinan taloudelliseen tilaan on selkeää että väestön vapautus teolliseen työhön nosti tuotantoa selkeästi, joskin toimimattomat markkinat ja valvonnan puute aiheuttivat laadullisesti ala-arvoista ja käyttöön kelpaamatonta tuotantoa.(Riskin 133-140)

Selkeästi ei voida arvioida oliko Suuresta Harppauksesta hyötyä vai maksoiko se Kiinalle vuosikymmenen taloudellisen kehityksen. Vaikeus johtuu Kiinan virallisten tuotantolukujen paikkansapitävyydestä ja siitä minkälaiseen vuotuisen tuotannon kasvuun Suuren Harppauksen tulosta tulisi verrata. Voidaan kuitenkin sanoa kansakunnan ottaneen muutaman taka-askeleen tuotannonkehityksessä ja saaneen oppitunnin suunnitelmatalouden suunnittelemattajättämisestä.(Riskin)

2.3 Jälkeen Suuren Harppauksen – taloudellinen toipuminen

Väestön siirtäminen teollisuustuotannon pariin oli nopeuttanut urbanisaatiota eli kasvattanut kaupunkiväestön määrää suhteessa maaseudun väestöön. Naisten ja maatyöläisten vapauttaminen työmarkkinoille oli kasvattanut työläisten määrää noin 25 miljoonasta 50 miljoonaan.(Riskin 151)

Pienten nopeasti aloitettujen teollisuuslaitosten alasajo ja suurten rakennusprojektien alasajo talouden tasapainon saavuttamiseksi aiheutti työttömyyttä, joka normaalioloissa olisi voitu hoitaa uudelleen koulutuksella ja uusien työpaikkojen luonnilla. Olot eivät kuitenkaan olleet normaalit.(Riskin 151)

Tasapainon löytämiseksi ruokatuotannon ja ruokittavien välillä sekä työllisyyden parantamiseksi kävi käsky siirtyä takaisin maataloustöihin. Tätä ohjetta noudattikin noin 20 miljoonaa työläistä.(Riskin 151)

Välirikko Neuvostoliiton ja muiden kommunististen valtioiden kanssa yhdistettynä länsimaiden kauppapakotteisiin johti Kiinan ulkomaankaupan laskuun. Tämä heijastui huonona taloudellisena kehityksenä niihin aloihin, joissa yhteistyöllä ulkomaiden kanssa oli suuri merkitys, kuten teollisuuteen, rakennustoimintaan, liikenteeseen ja viestiliikenteeseen.(Riskin 155-158)

Kiinan taloudellista nousua ja riippumattomuutta ulkomaisesta tuonnista auttoi eräs onnenpotku. Vuonna 1960 löytyi Heilongjiangin provinssista laaja öljyesiintymä, joka nimettiin Daqingin öljykentäksi. Kiinalaiset pystyivät muutamassa vuodessa luomaan tehokkaan tuotto- ja jalostusketjun ja jo vuonna 1965 oli Kiinan öljyntuotanto kasvanut kymmenkertaiseksi vuoden 1957 luvuista. Tämän myötä siirtyi Kiina lähes omavaraiseksi öljytuotteiden osalta. (Riskin 154)

Talouden suunnittelun keskusjohtoisuus heitteli Suuren Harppauksen ja sitä seuranneiden vuosien aikana. Suuri Harppaus oli selkeästi strategia jossa hajautettiin taloudellista johtamista provinsseihin. Olennaisena osana Suuren Harppauksen selvittelyä tiukensi keskusjohto otettaan talouden johtamisesta ja suunnittelusta. Joidenkin arvioiden mukaan keskusjohtoisuuden aste oli jopa suurempi kuin ennen Suurta Harppausta. (Riskin 158)

Talouden elpyessä 1960-luvun alussa käytiin puolueen talousjohdossa lähinnä akateemiseksi muodostunutta keskustelua osittaisen autonomian antamiseksi yrityksille. Täydellistä eroa teorian ja käytännön välillä ei kuitenkaan ollut. Yritysten tuottavuus tuli entistä tärkeämmäksi mittariksi erottaa tehokkaasti toimivat yritykset tehottomista. Markkinataloudessa yrityksen tuottavuuden määrittelevät markkinavoimat mm. siten että yrityksen tuottamien tuotteiden hinnat ovat suhteellisen vapaan vaihtelun kohteina. 1960-kuvun Kiinassa oli kuitenkin käytössä valtion määrittelemä, ja tästä syystä väistämättä irrationaalinen, hinnoittelujärjestelmä, joka hankaloitti tuottavuuden luotettavaa mittaamista ja vertailua eri tuotantolaitosten välillä. Hinnoittelujärjestelmä otettiin kriittiseen tarkasteluun, mutta selkeisiin parannuksiin ryhdyttiin vasta vuosikymmenen päästä. (Riskin 163-169)

Maatalous elpyi myös. Olennaiseksi osaksi kiinalaista maataloutta tuli kolmen tason organisaatio. Ensimmäisen tason muodostivat tuotantotiimit, joille annettiin jonkinlainen autonomia. Tiimit omistivat omat peltonsa, työvoimansa ja saivat vapaasti päättää työnjohdostaan ja jakaa tuotot. Keskimäärin seitsemän tiimiä muodosti tuotantoprikaatin. Prikaatit valvoivat tiimejä ja jakoivat niiden käyttöön tärkeitä resursseja, kuten energiaa, kasteluvettä ja suurempaa konevoimaa. Lisäksi prikaatit

vastasivat sosiaalihuollosta, kuten terveysklinikoista ja kouluista. Prikaatien yläpuolella toimivat kommuunit, jotka huolehtivat mm. veronkannosta, jatko-koulutuslaitoksista ja valvoivat prikaatien eri laitosten toimintaa. (Riskin 169-175)

2.4 Kulttuurivallankumous

Suuri Harppaus oli pitkälti Maon ajama uudistus. Maon johtaminen uudistuksen aikana oli ollut epäjohtonmukaista ja ailahtelevaa. Uudistuksen epäonnistuminen luettiin hänen syykseen. Tästä johtuen huomattava osa puolueen ylimmästä johdosta ryhtyi hoitamaan asioita hänestä välittämättä. Mao myöhemmin kritisoi mm. silloisen pääsihteerin Deng Xiaopingin asenteita: "Deng Xiaoping never sought me out; from 1959 until the present [1966], on no issue at all did Deng ask me". (Riskin 158).

Tämä eripuraisuus johti Maon ulkoraiteille puolueen ydinjohdosta ja valta keskittyi muiden johtajien käsiin. Kiinan poliittinen suunta kääntyi Maolle ideologisesti epämieluisaksi ja tähän vastatakseen hän käynnisti keväällä 1966 laajamittaisen poliittisen kampanjan puolueen ydinjohtoa ja byrokratisoitumista vastaan. Avukseen Mao rekrytoi radikaaleja poliittisia nuorisjärjestöjä, jotka hyökkäilivät puolueen "taantumuksellisia ja vastavallankumouksellisia" voimia vastaan kaikilla hallinnon tasoilla. Näitä nuorisjärjestöjä kutsuttiin Punakaarteiksi. (Focus on Asian Studies)

Tämä valtataistelu johti epävakauteen Kiinassa seuraavien kymmenen vuoden ajaksi. Mao tuki Punakaarteja ja kielsi poliisia puuttumasta niiden toimintaan. (Wikipedia)

Ihmisiä vainottiin, tapettiin, pahoinpideltiin ja lähetettiin työleireille ilman oikeudenmukaista tuomiota johtuen poliittisista tai uskonnollisista näkemyksistä. Vanhaa kulttuuria edustavia asioita, kuten vanhoja rakennuksia, kirkkoja, temppeleitä ja historiallisia taide-esineitä tuhottiin massoittain. (Wikipedia)

	1965	1975	Keskimääräinen vuotuinen kasvu (%)
Väestö	725,4	919,7	2,4
Bkt (lähtötaso 1965=100)	100	191	6,5
Bkt per asukas (lähtötaso 1965=100)	100	151	4,1
Teollisuustuotannon bruttoarvo	100	269	10,4
Maataloustuotannon bruttoarvo	100	148	4
Kulutus per asukas(nyky- Yuan)	125	158	2,4
Kulutus per asukas(lähtötaso 1965=100)	100	124	2,2
Maatalousväestön kulutus(nyky Yuan)	100	124	2,2
Maatalousväestön kulutus(lähtötaso, vakiohinnat, 1965=100)	100	123	2,1
Muun väestön kulutus(nyky Yuan)	237	324	3,2
Muun väestön kulutus(lähtötaso, vakiohinnat, 1965=100)	100	133	2,9
viljantuotanto(metri-tonnia)	194	284	3,7
viljantuotanto(per asukas, kg)	267	309	1,1

Kulttuurivallankumouksen vaikutusta maan talouden tilaan on yhä hieman vaikea arvioida. Oheinen taulukko kertoo oleellisimmista luvuista.

(Riskin 184-185).

Taulukon mukaan puolueen valtataistelu ei merkittävästi vaikuttanut Kiinan taloudelliseen kehitykseen, joka näyttää olleen voimakasta. Ainoastaan väestönhallintaohjelma näyttää kärsineen, koska syntyvyys lähti huomattavaan kasvuun. Tämä on osaltaan heikentänyt viljantuotannon kasvun positiivisia vaikutuksia.(Riskin 184-186)

Kaikkea eivät luvut kuitenkaan kerro. Tulee huomioida että vuosi 1965 oli vielä toipumista Suuresta Harppauksesta eikä siten normaali vertailukohta. Lisäksi ohjauksen puute ja epämääräisesti asetetut päämäärät johtivat myös tarpeettomien tuotteiden tuotantoon. Siten voidaan arvioida että taloudellinen kehitys oli heikompaa kuin luvut antavat ymmärtää. Talouden ongelmat olivat tänä aikana pitkälle rakenteellisia ja systemaattisia eikä niihin poliittisen tilanteen vuoksi päästy puuttumaan ennen 1970-luvun lopun reformikautta.(Riskin 184-186)

3 Kohti markkinataloutta

Suhteet Neuvostoliittoon olivat huonontuneet samalla, kun suhteet länsimaihin alkoivat hiljalleen lämmetä. Kiina alkoi avautua niin poliittisesti kuin taloudellisestikin, kun äärivasemmistolaiset jäivät Kiinan johdossa vähemmistöön. Poliitikassa valtaan pääsivät maltilliset voimat, jotka kannattivat diplomatian ja kauppasuhteiden avaamista länteen. Vuonna 1971 Kiinasta tuli YK:n jäsen ja Taiwania ei enää länsimaissa pidetty ainoana oikea Kiinana. (www.fi.wikipedia.org)

Kulttuurivallankumouksen ja Suuren harppauksen ansioiksi voidaan mainita se, että väestön koulutuksen, terveydenhoidon ja järjestäytymisen tasot olivat parantuneet. Myös maatalouden ja teräksen tuotannot kasvoivat niiden seurauksena. Taloudellinen tilanne oli kuitenkin surkea, mikä johtui maolaiselle doktriinille perustuvasta keskitetystä taloudenhoidosta. Tällöin korostettiin ”kovan taistelun” ja ”riippumattomuuden” periaatteita, jotka toisin sanoen tarkoittivat eristäytymistä muusta maailmasta. Kiina muodosti 1970:lla yhtenäisen talousalueen ja vuosina 1957 – 1977 BKT kasvoi noin 2 – 2,5 % vuosittain ja teollisuuden tuotanto samana aikana yli 10 %. (Gittings, 1989, s 104 – 106.)

3.1 Ulkokauppasuhteiden muutos

70-luvun alku merkitsi käännekohtaa Kiinan ulkosuhteissa. USA lopetti patoamispolitiikkansa ja aloitti liennytyspolitiikkansa Kiinan kanssa. Kiinalle avautui uusia taloudellisia mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja ulkomaankaupan lisäämiseksi. Kiina sopikin 70-luvun alussa kauppasuhteita muun muassa USA:n, Japanin, Länsi-Saksan ja Uuden-Seelannin kanssa. Tämä vaikutti uuden ajattelutavan syntyyn ja ohjasi sekä mahdollisti tulevia taloudellisia reformeja. Vuosina 1971 – 1973 Kiinan tuotiin jo 1,8 miljardin dollarin arvosta koneita ja tarvikkeita. Kiinaa kuitenkin kiusasivat perinteiset suunnitelmatalouden vaivat: voimavarojen käytön tehottomuus, valtion talouden suuri investointiaste yksityisen kulutuksen kustannuksella sekä maatalouden ongelmien ideologinen korostaminen. Seuraava taulukko kuvaa ulkomaankaupan kasvua ja suuntautumista länteen. (Gittins, 1989, s.107.)

Kiinan ulkomaankauppa 1950 – 1983 vuoden 83 hinnoissa

	1950 – 60	1961 – 70	1971 – 76	1977 – 83
keskimäär. ulkom. kauppa /v. Mrd. USD	2.8	3.6	12.4	37.6
kommunististen maiden osuus	65 %	31 %	17 %	8 %
ei-kommunististen maiden osuus	36 %	69 %	83 %	91 %

Dietrich, John: People's China, s. 259

3.2 Neljä modernisaatiota 1975 – vähän uutta, paljon vanhaa

Vuonna **1975** Kiinan kansalliskokous julkisti ohjelman, joka tunnetaan nimellä **Neljä modernisaatiota**. Sen tarkoituksena oli nostaa Kiina maailman johtavien valtioiden joukkoon vuoteen 2000 mennessä. Modernisaation tuli tapahtua neljällä yhteiskunnan sektorilla: maataloudessa, teollisuudessa, kansallisessa puolustuksessa sekä tieteen ja teknologian saralla. Näistä maatalouden uudistuksia painotettiin eniten ja Kiinan perustuslakiin kirjattiin vanha kommunismin ideaali: ”proletariaatin diktatuuri”, mikä johtui maolaisesta ajattelutavasta. Maataloudessa säilytettiin 60-luvulla perustetut kansankommuunit ja maa pysyi valtion omistuksessa. Uudistuksen seurauksena talous alkoi kuitenkin hienoisesti kasvaa, mutta säännöstely aiheutti kulutustavaroiden puutetta ja joidenkin tuotteiden osalta riippuvuus tuonnista oli suuri. (www.fi.wikipedia.org)

1970-luku oli ensimmäinen reformien vuosikymmen. Ennen Kiinassa oli noudatettu ideologissävytteistä ”politiikka ensin” -ajattelutapaa, jossa materiaalien jako, yritysten kilpailu ja hinnat olivat olleet tiukasti poliittisen päätöksenteon piirissä. Nyt sosialistisen suunnitelmatalouden mallia alettiin ensin tarkastaa ja kritisoida, ja myöhemmin alettiin korostaa talouden omia sääntöjä. 1975 julkistettu suunnitelma oli askel uuteen suuntaan, mutta sen perusteet pysyivät vielä vanhassa ajattelussa. Vaikka tuotanto kasvoi, niin se tapahtui pitkälti valtion investointien ja tuottojen akkumulaation toimesta. Yksityinen elintaso ei noussut ja tavoitteet olivat asetettu liian korkeiksi poliittisista syistä. Vuosina 1979 – 1981 neljän modernisaation tavoitteita korjattiin.

Tällöin pyrittiin tukemaan yksityistä kulutusta ja rakentamaan toimivampaa infrastruktuuria. Samalla tiedostettiin, että reformien nopea tahti pakotti muutoksiin poliittisessa teoriassa. Lainsäädäntöä piti muuttaa niin, että liikkeenjohdolle annettaisiin vastuuta ja valtaa yritystensä toimista; palkkaus ja irtisanominen piti tehdä helpommaksi; tuli säätää laki konkurssimenettelystä. (Gittings, 1989, s. 107 – 109.)

Vuonna 1978 keskuskomitean täysistunnossa asetettiin taloudelliset uudistukset keskeisiksi kysymyksiksi ja arvosteltiin Maon ajan taloudellisia aikaansaannoksia. Samalla ryhdyttiin houkuttelemaan ulkomaisia sijoituksia. Tarkoituksena oli oppia länsimaisesta teollisuudesta ja uudistaa teknologiaa teknologian siirrein. Tässä onnistuttiinkin ja Kiinan kevyt teollisuus sekä maatalous alkoivat kasvaa. Samalla kulutus alkoi nousta. Valtiojohto, jonka käsissä talous kuitenkin vielä tiukasti oli, omaksui ajattelutavan, jonka mukaan piti yhdistää teoria ja käytäntö. Valtion omistuksessa olevaa maata saattoivat nyt yksityisetkin vuokrata, mikä oli todellinen maataloudellinen uudistus. (www.fi.wikipedia.org.)

3.3 Alueellista kokeilua

Vuonna 1980 perustettiin neljä kokeilualuetta, joissa talouden rajoitteita oli purettu ja markkinavoimia päästetty valloilleen, esimerkkeinä Shanghai ja Shenyang. Kokeilualueilla ulkomaiset yritykset saattoivat perustaa yhteisyrityksiä ja hyödyntää halpaa kiinalaista työvoimaa. Alueilla tuotettiin meille kaikille tuttuja halpoja kiinalaisia vientituotteita. Paradoksaalista, että malli oli hyvin kapitalistinen, vaikka sitä ei poliittisessa retoriikassa myönnettykään. (Dietrich, 1986, s. 256)

Avautunut ulkomaankauppa ja kokeilualueet toivat Kiinan teollisuuteen ulkomaisten innovaatioiden ja pääomien tulvan. Ongelmista huolimatta kokeilualueiden hyödyt tiedostettiin, ja vuonna 1984 vapautettiin 14 satamaa tekemään kauppaa ulkomaailman kanssa.

1981 Kiina ruoski itseänsä lisää kritisoimalla maolaista menneisyyttään, tosin hyvin sosialistisella retoriikalla. Huomioitavaa on se, että Kiinan johto tosissaan pyrki paljastamaan talouden epäkohtia ja korjaamaan niitä. 80-luvusta muodostui hyvin

erilainen kuin 70-luvusta, sillä reformeilla oli positiivisiakin vaikutuksia talouteen. 1982 tehtiin perustuslakiin uudistuksia, joilla turvattiin lain alapuolella oleva kollektiivinen johto. Uudistukset vauhdittuivat kun äärivasemmisto oli jäänyt lopullisesti paitsioon. Vuosina 1984 – 1989 taloudelliset uudistukset vauhdittuivat ja niiden painopisteet siirtyivät maaseudulta kaupunkeihin. Taloudellista kontrollia vähennettiin entisestään ja hintoja vapautettiin. Samalla kokeilualueiden vaikutus maan talouteen kasvoi ja ulkomaalainen kilpailu alkoi vaikuttaa Kiinan markkinoihin (www.fi.wikipedia.org.)

1970-luvulla 90 % taloudesta oli suunnitelmatalouden piirissä. Taloudelliset tavoitteet asetettiin valtion toimesta tuotannon määrän ja arvioidun arvon mukaan. Nämä tiukat suunnitelmat olivat usein ideologisia kuin realistisia ja johtivat tehottomuuteen, ylituotantoon ja toisaalla alituotantoon sekä turhaan varastoitumiseen. 70-luvun reformien kautta 80-luvulla Kiinan talousteoria oli edistynyt huomattavasti. Ennen markkinat lakeineen olivat toisarvoisia ja politiikka aatteineen numero yksi. 1980-luvun lopussa markkinavoimat alkoivat jo vaikuttaa Kiinan talouteen ja Kiinassa puhuttiin **suunnitellusta hyödyketaloudesta**, jossa otetaan huomioon markkina-arvon laki. Eli **kyseessä oli suunnitelma- ja markkinatalouden pragmaattinen yhdistelmä**. (Gittings, 1989, s.114 – 117.)

3.4 Omistussuhteiden reformi

1980-luvulla Kiinassa saatiin todistaa omistussuhteiden reformit. **Omistussuhteissa voitiin jo 1983**(Dietrich, s. 274) erottaa kolme sektoria: **julkinen sektori**, joka aikaisemmin oli käytännössä ollut ainoa sektori; **kollektiivinen sektori**, joka koostui tehtaista ja muista suurista tuotantolaitoksista sekä nopeasti kasvanut **yksityinen sektori**. Asiaan liittyy ”johdon” erottaminen ”omistajista”. Ennen ”kansa” oli ollut omistaja ja ”valtio” johtaja. 80-luvun puolivälissä vastuullisen johdon saattoi jo selvästi erottaa. Kiinan **seitsemännessä viisivuotissuunnitelmassa (1985 – 1989)** tavoitteeksi asetettiin sosialististen **tuottajien tekeminen itsenäisiksi ja vastuulliseksi tappioistaan ja voitoistaan**. Aluksi uudistus koski suuria kollektiivisen sektorin toimijoita, mutta laajennettiin sitten myös pienempiin tehtaisiin ja kauppoihin. (Gittings, 1989, s. 114 – 120.)

Vastuujärjestelmän malli otettiin maataloudesta teollisuuden ja liiketalouden piiriin. Maataloudessa pienviljelijät olivat jo saaneet oikeuden viljellä vuokramaata itsenäisesti. Vuosikymmenten vaihteessa maatalous olikin Kiinan nopeinten kasvava sektori. Kun maatalouden mallia sovellettiin kaupunkeihin ja syntyi paljon pieniä yksityisyrittäjiä: syntyi yksityinen sektori. Muutos paransi ratkaisevasti kaupunkien työllisyystilannetta. Samoihin aikoihin markkinasosialismi kokeilut aloitettiin siis myös valtion yrityksissä, joita oli yrityksistä vielä ehdoton enemmistö. (Dietrich, 1986, s. 274 – 275)

Työtilastot ajalta 1978 - 1986 kuvaavat hyvin tapahtunutta kehitystä. Kyseisenä aikana kollektiivisen sektorin työntekijöiden määrä nousi 32 %, julkisen 23 % ja yksityisen sektorin 4:sta melkein 50:een %:iin. Työntekijöiden määrä lisääntyi kaupungeissa, kun ihmisiä ei enää lähetetty työllistämistöihin maaseudulle. Työpaikkojen kasvunopeus pystyi silti pitämään työttömyyden kurissa. Ideologinen muutos tuona aikana oli, että yksityisen sektorin todettiin voivan olla olemassa julkisen sektorin kanssa. Yksityinen sektori järjesti sosiaaliturvan valtion mallin mukaan. Samalla työllisyystilanne parani ja lisääntynyt kilpailu paransi julkisen sektorin palvelujen laatua. Samaan aikaan Shanghain ja Shenyangin kokeilualueilla tehtiin alustavia kokeiluja osakekaupassa. (Gittings, 1989, s. 114 – 120.)

3.5 Palkkojen reformi

Aikaisemmin palkat olivat määräytyneet kansallisen kahdeksanportaisen palkkaportaikon mukaan. Tällöin tarkoituksena oli ollut palkkaerojen supistaminen ja palkan moraalinen määräytyminen, mikä on yksi sosialismin perusperiaatteista. Puhuttiin myös niin sanotusta ”rautaisesta riisikulhosta”, jolla tarkoitettiin työntekijän asemaa yrityksessä, eli työntekijää ei voinut irtisanoa. (Gittings, 1989, s.111 – 114.)

Teoria alkoi tältäkin osin muuttua Kiinassa jo 1970-luvulta lähtien. Palkkojen määräytymisessä alettiin noudattaa systeemiä, jossa palkka muodostui tehdyn työajan ja työn tuotoksen mukaan määräytyvien bonusten perusteella. Tämä oli ainakin teoriassa tavoite. Ongelmana oli kuitenkin jo edellä mainittu yritysten itsenäisyyden puute ja hintasäännöstely. Palkat maksoi aluksi vielä valtio ja työpaikoilla valtaa pitäneet kaaderit lypsivät lisäpalkkoja valtiolta työn tuottavuudesta riippumatta. Palkat nousivat

nopeasti 1980-luvun alkuun, mikä johti inflatorisiin vaikutuksiin. 1980-luvulla yritysten itsenäisyyttä siis lisättiin, ja ne alkoivat maksaa työntekijöiden palkat voittojensa mukaan, samalla kun maksoivat veroja valtiolle. Työntekijöille saattoi jo maksaa palkkaa työtehon mukaan ja työntekijät oli mahdollista irtisanoa, tietyin ehdoin tosin. **Hintojen säännöstely ja byrokratia vääristivät kuitenkin tilannetta ja palkkareformi ei johtanut ratkaisevasti parempaan taloudelliseen tehokkuuteen.** (Gittings, 1989, s.111 – 114.)

3.6 Hintojen reformi

Hintojen reformia alettiin Kiinassa pitää koko taloudellisten reformien avaintekijänä. Hintasäännöstely aiheutti vääristymiä ja tehottomuutta sekä johti spekulointiin ja ylläpiti mustaa pörssiä. Jotta tuottajat ylipäänsä pystyivät tuottamaan tuotteita, piti valtion antaa huomattava määrä tukia pitääkseen hinnat kiinteinä ja markkinahintojen alapuolella. Tuet puolestaan aiheuttivat suuren menoerän valtion budjettiin. Hintareformi vaikutti jokaisella Kiinan taloudellisella sektorilla, mutta sen positiivisin vaikutus talouteen oli teollisuuden alalla. Ennen valtio oli omistanut ja allokoanut teollisuuden raaka-aineet kiinteisiin hintoihin. 1984 lähtien alettiin siirtymään järjestelmään, jossa raaka-aineita ostettiin tai myytiin valtion löysässä kontrollissa tai jopa ilman kontrollia. Johdolle annettiin tehtäväksi tehdä päätöksiä tuotantokustannusten perusteella. Tällä yritettiin lisätä teknisen innovaatioiden määrää Kiinan yritysmaailmassa. Vanhat perinteet kuitenkin painoivat vielä taustalla ja valtiovalta puuttui usein hintoihin, eikä hintareformi 1980-luvun loppuun mennessä ollut tuonut niitä mahtavia tuloksia, joita siltä oli odotettu. (Gittings, 1989, s.121 – 124.)

3.7 1980-luvun pragmaattisuuden tulos

1980-luvulla Kiinan voidaan todeta siirtyneen lopullisesti maataloudesta teollisuuteen. Taloudellisten teorioiden painopistekin siirtyi maalta kaupunkeihin. **Enää ei voitu puhua suunnitelmataloudesta, vaan ehkä paremminkin sääntelytaloudesta.** 1980-luvun lopussa ”vain” alle 50 % yrityksistä oli vielä valtion suunnittelun alaisena. Taloudessa alettiin ottamaan huomioon tuotannon todellinen arvo ja suunnittelun sijaan talouden perustaksi tulivat sopimukset yritysten, johdon ja valtion välillä. Samalla työntekijöitä

alettiin integroida yritysten johtoon uudella tavalla. Kokeilualueilla aloitettu osuuksien myyminen yrityksistä, ensin työntekijöille ja sitten muillekin, alettiin sallia muuallakin maassa. (Gittings, 1989, s.124 – 126.)

Taloudelliset uudistukset pysähtyivät hetkeksi vuonna 1987 Tiananmenin, eli Taivaallisen rauhan aukion, tapahtumien seurauksena. Pian sen jälkeen uudistuksia kuitenkin jatkettiin ja taloutta alettiin viemään entistä pragmaattisempaan suuntaan. Kokeilualueiden politiikkaa alettiin soveltamaan muuallekin maahan. (www.fi.wikipedia.org)

4 Tiananmeninaukiolta uudelle vuosituhannelle

4.1 Taloudellinen kehitys 1990-lulla

Tiananmenin aukion mielenosoituksen jälkeen tilanne Pekingissä rauhoittui varsin pian, mutta levottomuudet muualla maassa, erityisesti Shanghaissa yltyivät. Turismi länsimaista romahti, diplomaatti- ja kauppasuhteet kärsivät. Puolueen puheenjohtajaksi nousi uusi kasvo, selvästi uudistusmielinen Jiang Zemin, joka vakiinnutti asemansa Kiinan johdossa ilman valtataistelua toisin kuin lännessä kuviteltiin. Jiang loi käsitteen Deng Xiaopingin teoriasta ja tunnusti taloudelliset uudistukset ja pragmaattisen talouspolitiikan. (Wikipedia)

Kiinan kansantalous (bruttokansantuote) kasvoi vuosien 1991 ja 2000 välillä keskimäärin vuosittain noin kymmenen prosenttia. Samanaikaisesti on Kiinan hallitus pyrkinyt pitämään inflaation kasvun kurissa makrotaloudellisilla poliittisilla toimilla. Vaikka Kiinan BKT on ollut kasvussa jo viimeisen kahden vuosikymmenen ajan, ei talouden kehitys ole ollut tasaista, vaan siihen on sisältynyt useita syklejä ja reformeja.

Vuonna 1990 Kiinan talous kasvoi 4,1 prosenttia – hitaiten sitten vuoden 1978. Kuitenkin jo seuraavana vuonna kasvua tuli jo 9,5 %. Keväällä 1992 Deng Xiaoping teki kuuluisaksi tulleen kiertueensa Etelä-Kiinaan vauhdittaakseen talouden avautumista ja reformien etenemistä. Kasvuprosentti syöksyi 14,2 %:in ja Kiinan talous alkoi ylikuumentua

voimakkaasti. Seuraavana vuonna inflaatio kiihtyikin nopeasti 14,7 prosenttiin, yli kaksinkertaistuen vuoden 1992 arvosta.

(Yong-ding, 2001.)

Vuoden 1993 puolivälissä hallituksen oli tunnustettava inflaatio ongelmaksi. Nopeata apua ei kuitenkaan kyetty löytämään ja inflaatio kiihtyi edelleen 1994 reformiajan huippulukemiin 24,1 prosenttiin. **Inflaation lähes räjähdysmäisen kasvun taustalla vaikutti ainakin edellisen vuoden ylikysyntä, jonka synnytti rahan tarjonnan nopean kasvu sekä hintojen liberalisointi 1994.** (Yong-ding, 2001.)

1995 hallitus sai vihdoinkin kiristävällä makrotalouspolitiikalla laskettua inflaation 14,8 prosenttiin hidastamatta talouden kasvua. Myös seuraavana vuonna 1996 BKT kasvoi noin kymmenen prosenttia inflaation edelleen tippuessa 6,1 %:in. Kuitenkin vuonna 1997 Kiinan talous taantui merkittävästi. Merkkejä vaativasta ylituotannon ongelmasta oli ollut havaittavissa jo edellisinä vuosina. Hallitus ei ollut kuitenkaan varma johtuiko se teollisuuden uudelleenjärjestämisestä vai inflaation kuriin saamiseksi kiristetyistä talouspolitiikasta johtuvasta kysynnän puutteesta; inflaatiota pidettiin edelleen päävihollisena. Jo vuoden 1997 lopulla hallitus joutui kuitenkin korjaamaan linjansa ja keventämään talouspolitiikkaansa.

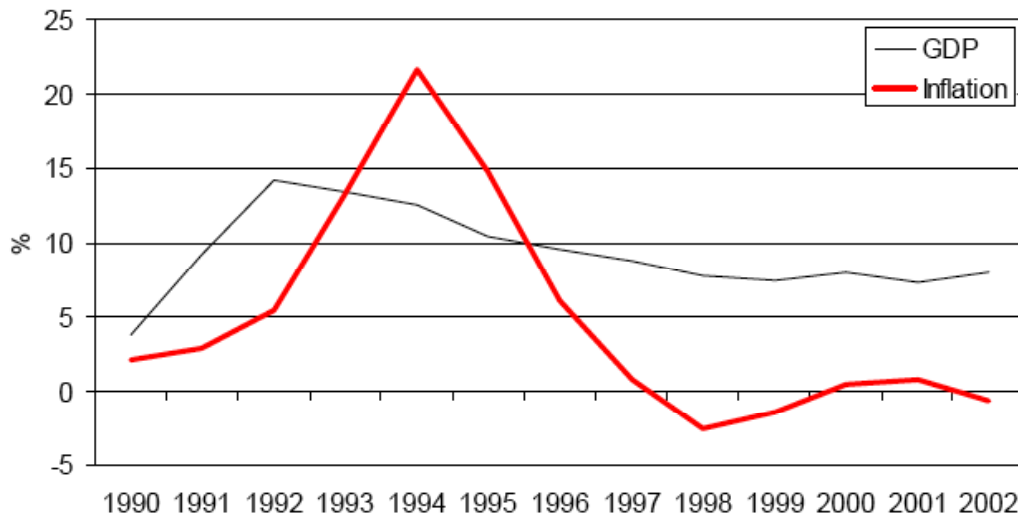
(Yong-ding, 2001.)

Vuodesta 1998 tuli Kiinalle yksi 1990-luvun vaikeimmista. Aasian talouskriisin vaikutukset tuntuivat nyt Kiinassa mm. vähentäen vientiä. Hintatason tippuminen ja talouskasvun laantuminen toivat mukanaan Kiinalle täysin uuden tilanteen – deflaation. 1999 talous kasvoi hitaitten sitten 90-luvun alun. Huolestuttavinta oli investointiasteen pieneminen: vuoden sisällä investointien kasvu kutistui neljännekseen. Lasku kääntyi kuitenkin jälleen nopeasti nousuksi. Jo vuoden 1999 loppupuolella maailmantalouden toipuessa ja hallituksen tuen myötä Kiinan vienti alkoi taas vetää merkittävästi paremmin jättäen maalle huomattavan vaihtotaseen ylijäämän. (Yong-ding, 2001.)

4.2 Talouspolitiikan pääsuuntaukset

Talouden avautumisen ja uudistamismielisyyden myötä makrotalouspoliittinen sekoitus, raha- ja finanssipolitiikan suhde, on tullut Kiinan hallituksen tärkeimmäksi instrumentiksi

ei-inflatorisen, vakaan taloudellisen kehityksen turvaamiseksi. Rahapolitiikka oli keskeisimmällä sijalla 1990-luvun puolivälin tienoille saakka. Kuitenkin vuoden 1998 puolivälissä syrjäytti finanssipolitiikka rahapolitiikan aktiivisimmin käytettynä talouspoliittisena instrumenttina. (Yong-ding, 2001.)



Kiinan makrotaloudellinen suorituskyyky (BKT ja inflaatio) vuosina 1990-2002.

Lähde: China State Statistics Bureau

(Ekonomistit ovat kiistelleet Kiinan tilastojen laskentatavoista ja oikeellisuudesta, suuremmista kehityslinjoista voitaneen olla kuitenkin yksimielisiä.)

Kiinan rahapolitiikka 1990-luvulla voidaan jakaa kahteen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe sijoittuu 1993 puolivälistä vuoteen 1997. Tässä vaiheessa rahapolitiikka oli tiukkaa ja sillä pyrittiin hillitsemään kiihtymässä olevaa inflaatiota. Tehtävä osoittautui alkuvuosina vaikeammaksi kuin oli kuviteltu ja hallitus joutui korjaamaan lupauksiaan ja aikomiaan reformeja. Vasta vuonna 1996 saatiin ensi kerran inflaation kiihtymistä hillittyä merkittävästi. Taloudellisen kasvun hidastuessa huomattavasti jouduttiin pian kuitenkin siirtymään "kohtuullisen tiukkaan" rahapolitiikkaan ja lopulta vuosien 1997 ja 1998 vaihteessa ekspansiiviseen rahapolitiikkaan. Vuoden 1997 lopulta alkaneessa toisessa vaiheessa taisteltiinkin näin ollen puolestaan deflaatiota vastaan elvyttävällä rahapolitiikalla. Mielenkiintoista on, että vaikka supistavalla rahapolitiikalla oli lopulta onnistuttu alentamaan inflaatiota, eivät ekspansiiviset keinot tuntuneet purevan

piristystä kaipaavaan taloudelliseen tilanteeseen, eikä rahan tarjonnan kasvattaminen vaikuttanut Kiinan keskuspankin haluamalla tavalla. (Yong-ding, 2001.)

Rahapolitiikan osoittautuessa kykenemättömäksi elvyttämään taloudellista kasvua siirtyi pääpaino finanssipoliittisiin keinoihin 1998 toisella puoliskolla. Välittömänä seurauksena oli valtion budjettivajeen nopea kasvu. Budjettivajeen osuus BKT:sta kasvoi vuoden 1998 1,16 %:sta 2,14 %:in vuonna 1999. Absoluuttisesti vaje lähes kaksinkertaistui. Seuraavana vuonna 2000 hallituksen jatkaessa ekspansiivista finanssipolitiikkaa nousi esiin uusi seikka: valtion verotulot alkoivat kasvaa. Verotulojen nopea kasvu (17,6 % edellistä vuotta suuremmat) johtui taloudellisen toimeliaisuuden paranemisesta; finanssipolitiikka osoittautui tehokkaaksi keinoksi elvyttää taloutta. Julkisia menoja lisäämällä ei kuitenkaan pystytty luomaan itseäänruokkivaa taloudellista kasvua, vaan yksityiset investoinnit kasvoivat ja vähenivät hallituksen injektoiden mukaisesti. (Yong-ding, 2001.)

Pian huomattiin, että talouden kehityksen turvaaminen pitkällä aikavälillä vaatisi syvemmälle meneviä keinoja. Jotta kansantalouteen saataisi luotua terve, omavarainen taloudellisen toimeliaisuuden moottori, pitäisi rakenteellisia reformeja nopeuttaa. Tällaisia oleellisia rakenteellisia uudistuksia ovat mm. toimivan sosiaaliturvajärjestelmän rakentaminen sekä eri teollisuudenalojen yritysten valmistaminen WTO:n jäsenyyteen. Muiden Aasian maiden kokemukset olivat kuitenkin osoittaneet rakenteellisilla uudistuksilla olevan lyhyellä aikavälillä negatiivisia vaikutuksia talouden kehitykseen – talouskasvun nopeuden ja uudelleenrakentamisen välillä on vaihtosuhte, joka pitää ottaa huomioon. Kaikki mikä tehdään, on pystyttävä tekemään mahdollisimman tehokkaasti. Keskeiselle sijalle nouseekin Kiinan hallinnon tehokkuus. Vuosituhannen vaihteessa Kiina on käyttänyt verotulojaan mm. infrastruktuurin luomiseen, sosiaaliturvajärjestelmän rakentamiseen ja myös asteittain takapajuisempien seutujen (joita Kiinassa riittää) kehittämiseen. Toisaalta hallitus on tehnyt selväksi, ettei julkistaloudella tueta esim. konkurssin partaalla olevia kannattamattomia yrityksiä. Julkishallintoa on pyritty tehostamaan ottamalla mallia markkinamekanismista. (Yong-ding, 2001.)

Uuden vuosituhannen ensimmäisinä vuosina kotimaiset investoinnit ovat kasvaneet edelleen. Kotien ja autojen ostamisesta on tullut keskiluokan nousemisen myötä yksityisen kulutuksen peruspilarit. Kotimaisen kysynnän vakaantuminen on myös vähentänyt riippuvuutta globaalista taloudellisesta laskusuhdanteesta. Ekspansiivinen finanssipolitiikka on jatkanut dominoivan talouspolitiikan asemassa, joskin sen rinnalla on käytetty elvyttävää rahapolitiikkaa (esim. vuonna 2002 M2-rahan tarjonta kasvoi yli 16 %). Myös korkotason välityksellä hoidetulla rahapolitiikalla on ollut vuoden 1999 jälkeen yhä tärkeämpi rooli osana ekspansiivista rahapolitiikkaa. Korkopolitiikan merkitys todennäköisesti tulee kasvamaan rahan tasaisen tarjonnan osoittaututtua ongelmalliseksi. Tämä edellyttää kuitenkin vielä korkojen liberalisointia lähitulevaisuudessa. (Shen, 2003.)

5 Talousreformien tulokset

Kiinalla on nyt takanaan lähes kolmekymmentä vuotta niin kutsutun sosialistisen markkinatalouden aikaa. Talous on kiistatta kasvanut ja sen rakenne muuttunut ratkaisevasti tänä aikana. Yhteiskunta yleensäkin on reformien myötä muuttunut 1970-luvusta. Seuraavassa tarkastellaan sitä, millaisen yhteiskunnan ja talouden kolmen vuosikymmenen reformit ovat tuottaneet, sekä hieman sitä mihin suuntaan Kiina on lyhyellä tähtäimellä menossa.

Tarkastelussa on Kiinan taloudellinen ja yhteiskunnallinen tilanne yhtenä kokonaisuutena. On kuitenkin syytä pitää mielessä, että erot Kiinan sisällä eri alueiden välillä ovat huikkeitä, niin taloudellisen kuin yhteiskunnallisen todellisuuden osalta. Itse asiassa Kiinan asuvat lähes 1.3 miljardia ihmistä ja 56 kansaa jakautuvat 30:een keskikokoisen valtion veroiseen alueeseen (FCAD) (Guo 2003, 10). Alueet sisältävät niin taloudellisesti kehittyneitä erityistalousalueita, kuin köyhiä maatalousalueita. Ääriesimerkkeinä bruttokansantuotteeltaan Suomen veroinen autonominen Hong Kong, jolle Kiina on luvannut puoleksi vuosisadaksi autonomisen aseman ja toisaalta miehitetty monikymmenkertaisesti köyhempi Tiibet.

2000-luvulle lähdetessä Kiina on joka tapauksessa ottanut yhä kovemman vaihteen taloudellisissa uudistuksissaan (Green & Wall 2000, 4). Samalla kuitenkin Kiina on

edelleenkin sama yksipuoluejärjestelmän omaava Kiina, jonka johtaja tosin juuri 2003 vaihtui. Kiinan kehityksellä on omat erityispiirteensä, joita seuraavissa kahdessa luvussa sivutaan. Sosialistista markkinataloutta voisi ehkä syystäkin, pitää jo käsitteellisesti mahdottomana järjestelmänä, mutta Kiinan hallinto vain johdonmukaisesti etenee valitsemallaan linjalla.

5.1 Kiinan talous vuonna 2004

Kasvu on jatkunut vakaana uuden vuosituhannen alussa. Vuonna 2002 talouden suorituskky ylitti jälleen optimistisimmatkin arviot kasvaen 8 %, verrattuna vuoden 2001 7,3 prosenttiin (Shen, 2003). Saavuttaen järjestäen lähes kymmenen prosentin kasvulukuja Kiina on onnistunut kasvattamaan taloutensa maailman tärkeimpien joukkoon. BKT on yli kymmenkertaistunut vuodesta 1970 (Hale & Hughes Hale 2003, 39). Se selvisi kunnialla Aasian 1990-luvun lopun talouskriiseistä (Dutta 2003), eikä SARS-epidemiakaan suistanut sitä sijoiltaan. Kun talouden nykytilaa lähdetään tarkastelemaan on kuitenkin syytä muistaa, että se on per asukas edelleen kaukana maailman keskiarvosta kaikilla mittareilla mitaten.

Uudistusten vuosikymmenten myötä Kiinasta on tullut voimakkaasti **teollisuusvaltainen maa**. Sen osuus BKT:sta on 64.5%, maatalouden osuuden jäädessä 11.3%:iin ja palveluiden 24.1%:iin. Ennusteissa Kiinan talouden BKT:sta mitattuna odotetaan edelleen kasvavan lähes 8 %:in tasolla. BKT:ta kasvattaa edelleen nopeimmin teollisuus-sektori. (Asian Development Outlook 2003, 2003). Julkisen talouden alijäämää on odotettavissa lähes 3 prosenttia BKT:sta (Asian Development Outlook 2003 Update, 2003). Valtion menot suhteessa BKT:hen ovat 21.5%:a (Asian Development Outlook 2003, 2003).

Verrattuna kehittyneisiin teollisuusmaihiin Kiinan **palvelu-sektorin osuus** BKT:sta laahaa voimakkaasti takana, ollen **alle puolet teollisuuden osuudesta**, siinä missä kehittyneissä teollisuusmaissa palveluiden osuus ylittää teollisuuden osuuden. Myös Kiinan ympäristalouksissa palveluiden osuus on huomattavasti suurempi. (Dutta 2003) Syytä voidaan etsiä Kiinan järjestelmän säännellyydestä ja Kiinan asemasta tuottajana ulkomaisille yrityksille. Palvelusektorin osuuteen on odotettavissa muutosta, kun Kiinan on Maailman kauppajärjestön (WTO) jäsenyyden myötä avattava markkinoitaan ulkomaisille toimijoille (Dutta 2003). Maatalouden alhaisesta BKT-osuudesta huolimatta

Kiinan väestö kuitenkin suurimmalta osin hankkii elantonsa maataloudesta. Vaikkakin myös maatalouden tuottavuus on reilusti kasvanut reformien aikana (Dutta 2003), sen pieni osuus BKT:sta ja suuri osuus työvoimasta kertoo karua kieltään maatalouden pienestä tuottavuudesta. Samalla se on myös osaselityksenä tuloerojen suuruudelle.

Teollisuuden kasvu on perustunut nimenomaan valtaville suorille ulkomaisille sijoituksille (Hale & Hughes Hale 2003, 36). Myös markkinat ovat löytyneet nimenomaan rajojen ulkopuolelta. Vienti näyttelee olennaisinta osaa Kiinan taloudesta huolimatta maan väestön suuruudesta. (Dutta 2003) Kiinan sisäisten markkinoiden kehittymättömyyttä voidaan pitää ongelmana, joskin ulkomaiset sijoitukset ja vienti itsessään ovat tähän mennessä pystyneet pitämään talouskasvun voimakkaana. Kiinaan on sijoittunut erittäin paljon korkean teknologian tuotantoa (Hale & Hughes Hale 2003, 44). Yksi päätavoitteista Kiinan talouden kehittämisessä kuitenkin on kiinalaisten ostovoiman lisääminen (Li, 2000, 13). Rannikon kaupungeissa tavoite on jo hyvässä vauhdissa, kun vaurastuneet kiinalaiset omaksuvat länsimaalaista tapaa kuluttaa (Hale & Hughes Hale 2003, 40)

Kiinan taloudelle ominaisena piirteenä on ollut sen **suuri säätelyn aste. Viimeiset vuodet ovat kuitenkin olleet yhä suuremman taloudellisen liberalisoinnin aikaa.** (Green & Wall 2000, 4) Komentotalous on saanut väistyä yhä syrjemmälle. Kiinan tuore jäsenyys WTO:ssa tulee nopeuttamaan Kiinan talouden rajoitusten purkamista. Jo nyt se on johtanut tullien alentamiseen, lakiuudistuksiin, yksityisomaisuuden suojan vahvistamiseen, ulkomaisten sijoitusten helpottamiseen ja rajoituksin ulkomaisten pankkien markkinoille tulon mahdollistamiseen. (Asian Development Outlook 2003, 2003) Yhä enenevän liberalisoinnin lopullisia vaikutuksia emme vielä voi tietää.

Finanssipuolella Kiinassa on edelleen varsinkin ulkomaisille runsaasti rajoitteita ja toisaalta markkinat ovat kehityksessään osin hyvinkin keskeneräisiä. Viime vuosina kehitys on kuitenkin ollut vilkasta ja sitä sen pitäisi olla myös tulevana vuosina. Kiinan finanssijärjestelmässä on myös esimerkiksi konkurssien suhteen omat erikoispiirteensä, jotka voivat ulkomaisissa sijoittajissa herättää epäilyksiä. (Dutta, 2003; Green & Wall 2000)

5.2 Taloudellisia ongelmia ja epäkohtia

Kiinan hyvästä taloudellisesta suorituskyvystä huolimatta sen ongelmia ovat olleet taipumus deflaatioon, työttömyys ja talouden rakenteellisten vääristymien aiheuttama tuottamattomuus (Shen, 2003). Kiinan talous on kompleksinen kokonaisuus, johon kansantalouden toimintaperiaatteet ja -säännöt eivät tunnu istuvan. Valtion omistuksessa olevat yhtiöt dominoivat monia sektoreita ja nauttivat etuoikeuksista, kuten helposti saatavista pankkilainoista (Shen, 2003). Tehottomuus ja puutteet valtionvarainhallinnassa, valtionyhtiöpolitiikassa ja pankkisektorin kehittämisessä ovatkin uudelle vuosituhannele tultaessa vielä ratkaisemattomia taloudellisia ongelmia. Kiinan pankkijärjestelmän ongelmat juontavat juurensa keskustajohtoisen valtion ajalle – pankkijärjestelmä on itse asiassa ollut monopolin asemassa neljän suurimman valtion omistaman pankin pitäessään 83 % kaikista talletuksista ja myöntäen 72 % kaikista lainoista (Shen, 2003). Kiinassa luotot myönnetään edelleen muilla kuin voitontavoitteluperusteilla; **puolueen ja hallituksen kaaderit vaikuttavat luottojen myöntämiseen ja tällaista luotonanto-kulttuuria pidetään täysin hyväksyttävänä** (UM, 2004). Myös investointien epätasainen kasvu on ollut 1990-luvullakin suuri ongelma Kiinan taloudellisessa kehityksessä, joskin yksityiset investoinnit ovat kasvaneet nopeasti vuosien 1998-2002 välillä (Yong-ding, 2001; Shen, 2003).

1990-luvun loppupuolella alkaneen ekspansiivisen finanssipolitiikan jatkuminen vuosikausia on ollut menestyksestä, mutta herättää kysymyksen velkaantumisesta pitkällä aikavälillä. Valtion kulutus on painottunut infrastruktuurin luomiseen, eikä sosiaaliturvan rakentamisessa ja tuloerojen alentamisessa ole 1990-luvulla onnistuttu (UM, 2004). **Tuloerot ovat itse asiassa kasvaneet** kovaa vauhtia koko ajan niin väestöryhmien kuin alueidenkin välillä. Pitkälti kyse on ollut harkitusta markkinoiden armoille heittäytymisestä ja siitä luonnollisesti seuraavasta erojen kasvusta. Korruptio on edesauttanut kehitystä osaltaan, mutta jo fiskaalinen järjestelmä itsessään on lisännyt epätasaista distribuutiota **erityisesti maalaisväestön kustannuksella** (Shen, 2003). Merkittävä piirre Kiinan kohdalla ovat moninkertaiset alueelliset epätasa-arvoisuudet. Taustalla on maantieteellinen erillisuus ja laajuus, lisättynä kansojen määrällä ja kulttuurien moninaisuudella. Talouden volyyymien vaihtelut ovat yli kymmenkertaisia, vaikka Hong Kong, autonomisena alueena, jätettäisiin tarkastelun

ulkopuolelle (Fu 2004). Keskimääräiset tulot per asukas eroavat alueittain yli viisinkertaisesti (Poverty Profile of the People's Republic of China 2004).

Rannikon taloudellisen kasvun alueet eivät ole onnistuneet toimimaan vetureina sisämaan maatalousvaltaisille alueille. Taloudellisen yliläikkymisen, muuttoliikkeen ja sisämaan kaupungistumisen odotetaan kuitenkin tasaavan alueellisia epätasa-arvoisuuksia. (Fu 2004) Tuloerojen oletetaan jatkavan nousuaan ainakin vuoteen 2010 asti (Li 2000, 15). Muun maailman tämän hetkistä kehitystä vasten tarkasteltaessa, voidaan miettiä tulevatko tuloerot koskaan tasaantumaan. Valtion menoista ollaan kuitenkin selkeästi ruvettu tukemaan Kiinan sisäosien köyhempiä alueita (Hale & Hughes Hale 2003, 41). Maaseudulla, jossain määrin myös kaupungeissa, on ongelmana myös suuret työttömyysluvut. Tuoreen WTO-jäsenyyden mukanaan tuoma kaupan vapautuminen tulee mahdollisesti vielä lisäämään ongelman laajuutta. Niin kuin muuallakin pelastusta toivotaan palvelusektorilta. Ongelmaksi jää Kiinan edelleenkin jäykkä rahoitusyhteemi. (Hale & Hughes Hale 2003, 41-43)

Myöskään **työttömyysastetta ei ole onnistuttu alentamaan**, luotettavia tietoja työllisyystilanteen kehittymisestä on vaikea löytää (UM, 2004). Ulkomaiset investoinnit ovat tärkeitä ekspansiivisella finanssipolitiikalla talouttaan elvyttävällä maalla. Ongelma on, että juuri halpa työvoima kovine kasvulukuineen vetää ulkomaisia investointeja puoleensa. Tarvitaan luja poliittinen valinta – millainen yhteiskunta halutaan rakentaa?

5.3 Kiinalainen yhteiskunta vuonna 2004

Kiinan vallitseva valtiollinen järjestelmä on edelleen yksipuoluejärjestelmä. Sen ominaisuuksiin on kuulunut yhteiskunnallisten vapauksien rajoittaminen. Kuten aiemmin tekstissä on todettu talouden sektorilla on askel askeleelta edetty yhä kauemmas suunnitelmataloudesta. Talous on myös samalla kasvanut voimakkaasti. Talouden vapautuminen ja sen kasvu vaikuttavat vääjäämättä myös yhteiskuntaan ympärillä. Toisaalta monet asiat ympäröivässä yhteiskunnassa vaikuttavat talouteen. Merkittävimmin talous on kietoutunut yhteen koulutuksen, sosiaalsektorin ja yhteiskunnallisen vapauden kanssa. **Kiinan hyvinvoinnin määrä mitattuna BKT:llä on edelleen selkeästi maailman keskiarvon alapuolella. Köyhyydessä elävien määrä on**

kymmenen prosentin tienoilla. (Millennium Development Goals: Chinas Progress 2003, 2-5)

Taloudellisen kasvun tuomaa vaurautta ei ole suurissa määrin suunnattu sosiaaliturvan kohottamiseen Kiinassa. Panostuksen puute näkyy heikompien ryhmien, huonompana asemana yhteiskunnassa. Myös koulutuksen sektorilla Kiinalla on edelleen parannettavaa. Kaikille kiinalaisille ei pystytä tarjoamaan peruskoulutusta. (Millennium Development Goals: Chinas Progress 2003, 6-15)

Kiinalainen yhteiskunta on ollut voimakkaasti sulkeutunut. Nimenomaisena tavoitteena sillä on kuitenkin yhä enemmän avautua maailmaa kohti (Li 2000, 16). Edelleenkin Kiina ei kuitenkaan saa lähellekään puhtaita papereita sisäisestä avoimuudestaan. Kiinan reformoituakaan taloutta ei saa vapaasti arvostella. Amnesty International raportoi arvostelijoiden vaientamisesta. Myös ammattiyhdistykset ovat Kiinan hallinnon tähtäimessä. **Poliittisten vaihtoehtoliikkeiden toimintaa rajoitetaan voimakkaasti.** (Amnesty International Report 2003) Kiinan taloudellinen kehitys nähdään myös uhkana maapallon ekologiselle tasapainolle (Millennium Development Goals: Chinas Progress 2003, 29-35).

Vaikkei Kiina pystykään tarjoamaan kattavaa koulutusta kansalaisilleen, on sillä aina etunaan suuren väestömäärän tuoma etu myös osajien määrässä. **Vaikka koulutusjärjestelmä ei olekaan kattava on Kiinalla tarjota peräti kolme kertaa enemmän uusia insinöörejä vuodessa, kuin teknologiamana usein mainitulla Intialla** (Hale & Hughes Hale 2003, 44) Lisäksi Kiina ei ole taloudellisesti kärsinyt niin kovasti koulutustason puutteista, tuotannon rakentuessa pitkälti ulkomaisten yritysten tuotannosta ja niiden innovaatioista. (Hale & Hughes Hale 2003, 45-47) Ihmisoikeuspolitiikan puutteita Kiinan väitetään saavan anteeksi osin taloudellisen merkittävyytensä kautta. Talouden ja sitä kautta koulutustason parantuessa, sekä yhteyksien ulkomaailman lisääntyessä Kiinan kannattanee varautua myös yhä suuremman sisältä tulevan paineen syntymiseen yhteiskunnallisen vapauden suhteen. Hyvin epäsosialistisesti Kiina on lähtenyt kasvattamaan koulutuksen ja terveydenhuollon tarjontaa nimenomaan yksityisellä sektorilla. Samalla Kiinan uusi johtaja, Hu Jintao, on

ottanut voimakkaasti kantaa epätasa-arvoistumista vastaan. (Hale & Hughes Hale 2003, 40)

Sosiaalista, koulutus ja ympäristö sektoria Kiina on sitoutunut parantamaan YK:n vuosituhattulistuksessa määritelyihin kehityspäämääriin sitoutumisensa myötä (<http://www.un.org/millenniumgoals/>, Millennium Development Goals: Chinas Progress 2003). Taloudellinen hyötykin olisi varsin oletettavaa koulutukseen panostamisessa. Hirveän kunnianhimoisena ei voida pitää Kiinan tavoitetta tarjota kaikille kansalaisilleen peruskoulutus vuoteen 2015 mennessä, joskin Kiina onkin edellä tavoitteestaan. (Millennium Development Goals: Chinas Progress 2003, 12-15) **Ympäristön kehityksessä muun maailman kohtalo riippuu Kiinan teoista**, Kiinan talouden yhä kasvaessa ja kiinalaisten vaurastuessa. Myös Kiinassa tiedostetaan Kiinan merkitys maapallon kestokyvyn kannalta. **Mitään estettä Kiinan kehitykselle siitä ei kuitenkaan aiota tehdä** (Li 2000, 15) Joka tapauksessa Kiina on sitoutunut parantamaan omalta osaltaan tilannetta . (Millennium Development Goals: Chinas Progress 2003, 29-35)

Kiinan johdon kiivas sukupolven vaihdos tarjoaa niin yhteiskunnallisille, kuin taloudellisillekin, muutoksille oivat mahdollisuudet. Jopa Kommunistisen puolueen diktatuuria on alueellisesti alettu lieventämään. (Hale & Hughes Hale 2003, 51-52) Kun Kiinan nykyisillä kehittymättömilläkin markkinoilla menee näin hyvin, on kilpailijoiden syytä pelätä mitä tapahtuu, kun uudistukset edistyvät ja edistyvät. Ainakaan Kiinalla ei ole vaaraa vielä pitkään aikaan muuttua korkeiden kustannusten maaksi. Sen sijaan Kiina tarjoaa monenlaisia resursseja yhä oivallisimmin reunaehdoin. Suurimpana haasteena voidaankin ehkä pitää Kiinan sisäistä kehitystä. Tähän mennessä taloudellisen kasvun hyödyt eivät ole jakautuneet lähellekään tasaisesti ja taloudelliset oikeudet ovat laajentuneet muita oikeuksia nopeammin. Kiinassa meinasikin jo 1980-luvulla alkaa kuohumaan.

6 Mikä on Kiinan potentiaali?

Tunnetut ja tuntemattomat epävarmuustekijät tekevät pitkän aikavälin laskelmista ja ennustamisesta aina vaikeaa ja epätarkkaa. Toisaalta ennustamista helpottaa se että talouden syklinen käyttäytyminen voidaan jättää huomioimatta: nousukaudet ja

taantumattomat neutraloivat toisensa. Tässä tarkastelussa oletetaan että riittävän vakait olot taloudellisen kasvun kannalta säilyvät. Tämä oletus ei välttämättä käy toteen. Öljyn hinnan nousu sen vähenemisestä johtuen ja ilmastonmuutos ovat ulkoisia tekijöitä, jotka saattavat heikentää Kiinan talouskasvua. Mahdollisia sisäisiä talouskasvun heikentäjiä taas ovat sota (esim. Kiinan ja Taiwanin välillä) sekä vaatimukset poliittisen järjestelmän muutoksesta kohti demokratiaa. Tämä tarkastelu on kuitenkin hyvä lähtökohta, jonka perusteella voidaan pohtia kehitystä myös em. tapauksissa. Kaiken kaikkiaan on hyvä pitää mielessä että ennusteet ovat nimenomaan potentiaalisia. Alla esitettyihin lukuihin Kiinan on mahdollista yltää, jos kaikki menee hyvin.

6.1 Malli (Wilson ja Purushothaman)

Laskelmissa käytetään kansantaloustieteen oppikirjoista tuttuun Solowin malliin pohjautuvaa mallia

$$Y = A K^{\alpha} L^{1-\alpha}$$

Missä tuotanto Y (huom. ei per henkilö) riippuu teknologisen kehityksen tasosta (ts. kokonaistuottavuudesta A), pääomasta K ja työstä L . α oletetaan olevan 1/3 historialliseen aineistoon perustuen.

Jos tiedetään paljonko A , K ja L kasvavat, tiedetään myös paljonko BKT kasvaa. Työvoiman (15-60 vuotiaat) kasvuun on olemassa ennusteita. Pääoman kasvu riippuu investoinneista ja poistoasteesta, eli ts. nettoinvestoinneista. Osa investoinneista kuluu olemassa olevan pääomakannan korjauksiin, kunnossa ja ajan tasalla pitämiseen.

$$K_{t+1} = K_t(1-\delta) + \left(\frac{I_t}{Y_t}\right)Y_t$$

Alaindeksit t ja $t+1$ viittaavat aikaperiodiin, esimerkiksi niin että t tarkoittaa arvoja tänä vuonna ja $t+1$ arvoja ensi vuonna. I on investointien osuus tuotannosta ja δ on poistoaste, joka tässä oletetaan maailmanpankin arvioiden mukaisesti 4%:ksi.

Investointien osuuden oletetaan olevan Kiinassa 36% vuoteen 2010 asti ja tämän jälkeen 30%. Selväkielellä: pääoma ensi vuonna on 96% pääomasta tänä vuonna plus investoinnit.

Teknologista kehityksessä oletetaan konvergenssi. Eli mitä kauempana maa on johtavasta teknologisesta tasosta (USA) sitä nopeammin se sitä saavuttaa. Matemaattisesti:

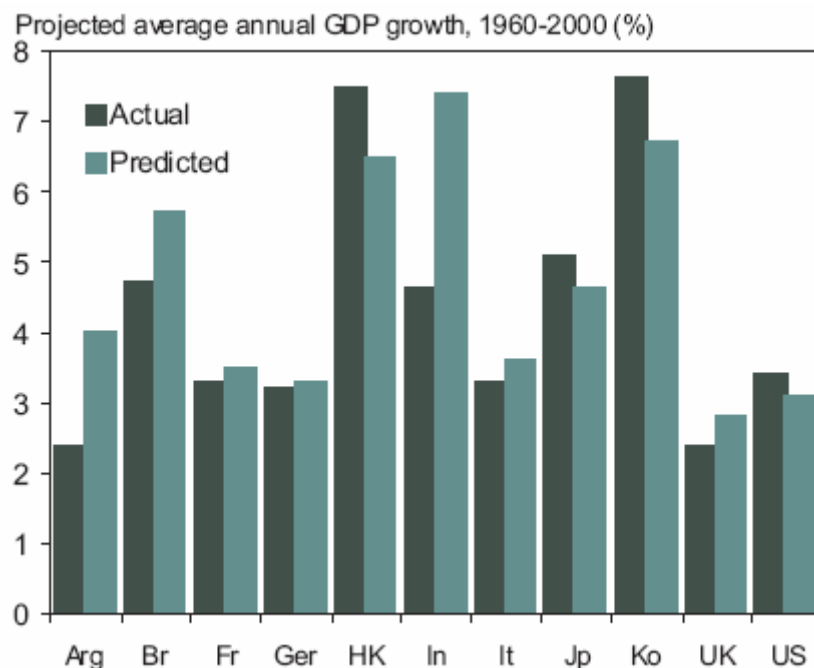
$$\frac{A_t}{A_{t-1}} = 1.3\% - \beta \ln\left(\frac{Incomepercapita_{DC}}{Incomepercapita_{US}}\right)$$

Kokonaistuottavuuden konvergenssin vauhdiksi (β) oletetaan 1,5% tutkimukseen pohjautuen. Lisäksi oletetaan että USA:n kokonaistuottavuus kasvaa 1,33% vuosittain.

Malli lyhyesti: BKT:n kasvu johtuu teknologisen tason kirisestä johtaviin maiden nähdessä ja pääoman kasvusta. Työvoiman kasvu ei ole enää merkittävää Kiinassa. Silti sitä on jo paljon.

6.2 Onko malli järkevä?

Mitä malli olisi ennustanut vuonna 1960 keskimääräiseksi kasvuksi vuosille 1960-2000? (Argentiina, Brasilia, Ranska, Saksa, Hong Kong, Intia, Italia, Japani, E-Korea, Britannia, USA)



Nähdään että taloustiikereiden kohdalla ennuste on jopa alakanttiin. Muiden kehitysmaiden kohdalla taas yläkanttiin. Luultavasti tämä on seurausta huonosta politiikasta. (ks. kohta). Mutta yleisesti malli näyttäisi toimivan.

6.3 Mallin ennustukset

Koska vertailukohtana on lähtövuoden BKT yhdysvaltain dollareissa on valuuttakurssimuutoksilla huomattava osuus kasvuun. Esimerkiksi Kiinan BKT kasvaa tällä hetkellä nimellisesti 9,85% ja reaalisesti 8%. Tämä tarkoittaa vahvistumista valuuttakurssissa. Vuodesta 2003 vuoteen valuuttakurssin odotetaan vahvistuvan lähes 300%! Näin kävi myös Japanin jenille vuosina 1960-2000. Nimellisarvoisena mittaamisessa on se etu reaaliarvoihin nähden että hallituksen ja tavallisten kiinalaisten ostovoiman kasvu ei jää huomiotta. Valuutan vahvistumisen vaikutuksen osuus BKT:n kasvusta USA:n dollareissa mitattuna arvioidaan olevan noin yksi kolmasosa.

Reaalisen BKT:n kasvun ennuste Kiinalle olisi vuoteen 2020 asti lähes 8% vuosittain, vuosina 2020-2040 noin 5% ja vuoden 2040 jälkeen 3,5%. Kun länsimaiden arvioidaan jatkavan nykyisillä kasvuluvuillaan voidaan koota seuraava taulukko.

2003 \$USbn	Projected US\$GDP									
	ERICs				G6					
	Brazil	China	India	Russia	France	Germany	Italy	Japan	UK	US
2000	762	1078	469	391	1,311	1,875	1,078	4,176	1,437	9,825
2005	468	1724	604	534	1,489	2,011	1,236	4,427	1,688	11,697
2010	668	2998	929	847	1,622	2,212	1,337	4,601	1,876	13,271
2015	962	4754	1411	1232	1,767	2,386	1,447	4,868	2,089	14,786
2020	1333	7070	2104	1741	1,930	2,524	1,553	5,221	2,285	16,415
2025	1695	10213	3174	2264	2,095	2,604	1,625	5,557	2,456	18,340
2030	2189	14312	4935	2980	2,267	2,697	1,671	5,810	2,649	20,833
2035	2871	19605	7854	3734	2,445	2,903	1,708	5,882	2,901	23,828
2040	3740	26439	12367	4467	2,668	3,147	1,788	6,039	3,201	27,229
2045	4794	34799	18847	5156	2,898	3,381	1,912	6,297	3,496	30,956
2050	6074	44463	27803	5870	3,148	3,603	2,061	6,673	3,782	35,165

Nykyhetkestä lähtien Kiina ohittaa Saksan neljässä vuodessa, on toiseksi suurin talous vuonna 2016 ja ohittaa USA:n 2041!_Tämä siis BKT:n absoluuttisia arvoja vertaillen. BKT/henkilö vertailuissa järjestys ei muutu. USA jatkaa rikkaimpana kasvaen

nykyisestä \$30 000 \$80 000:iin. Kiina saavuttaa nykyisen Etelä-Korean tason vuonna 2030 ja vuonna 2050 sen BKT/henkilö on \$30 000.

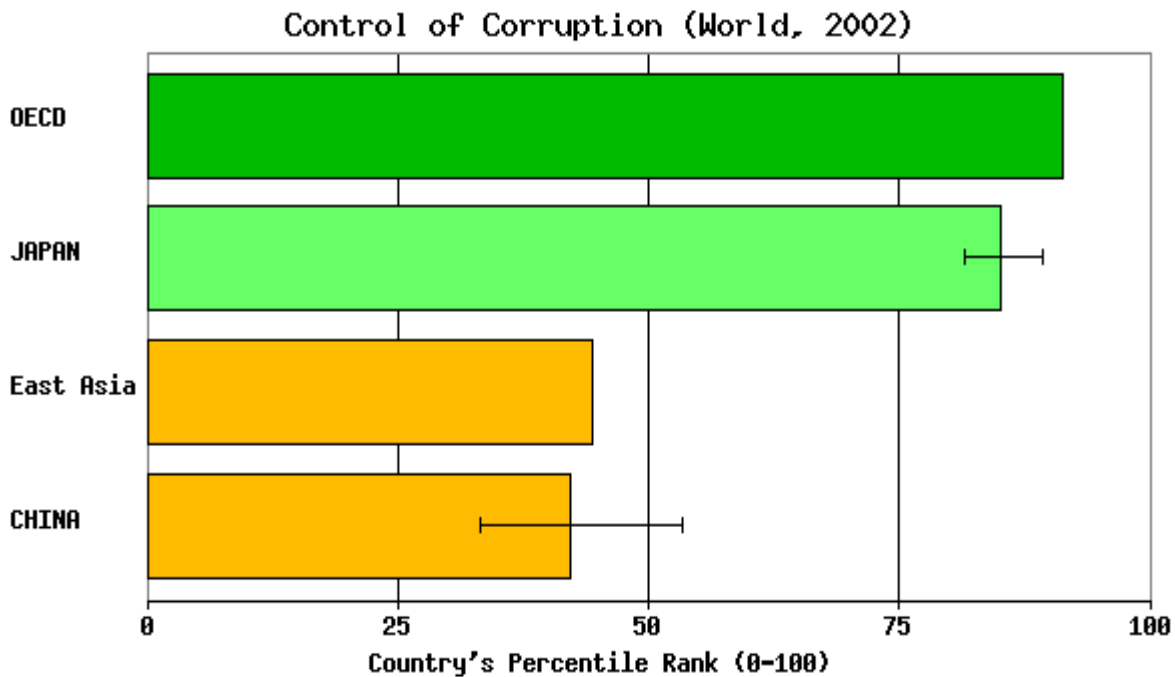
6.4 Talouskasvun edellytykset

Kuten yllä todettiin malli ennustaa mahdollista kasvua. **Jotta Kiina** (tai mikä tahansa muu maa) **pääsisi ennustettuihin lukuihin on politiikan tuettava talouskasvua.** Vakaiden poliittisten olojen lisäksi, **tulee talouden olla avoin, inflaation olla riittävän alhainen, koulutukseen panostaa, sosiaalisten instituutioiden olla kunnossa, lain noudattamisen valvonnan olla riittävää, hedelmällisyyden olla tarpeeksi alhainen ja eliniän odotteen olla korkealla.** (Jones)

Talouden avoimuus johtaa paitsi pitkällä aikavälillä suhteellisen edun periaatteen mukaisesti tehokkaampaan tuotantoon, myös lyhyellä aikavälillä siihen että ulkomaiset investoijat ovat halukkaita investoimaan maahan. Ulkomaiset investoinnit ovat yksi keskeisin teknologian kopioimisen lähde. Inflaatiota ei huomioitu mallissa suoraan mutta jos se on liian korkea, investoinnit ja tätä kautta koko talouskasvu kärsivät. 1990-luvulla Kiinassa inflaatio oli keskimäärin 8%. Tämä ei ole liikaa nopeasti kasvavalle taloudelle. (Jones)

Koulutukseen tulee panostaa, jotta uutta teknologiaa voidaan ottaa käyttöön. Myös työn tuottavuuden on havaittu paranevan koulutuksen myötä. (Työn tuottavuuden kasvu huomioidaan mallissa kokonaistuottavuuden, A , kasvuna). Tämä ei ole ongelma, ainakaan insinöörien määrässä mitattuna.

Sosiaalisilla instituutioilla tarkoitetaan kaikkia talouteen vaikuttavia sosiaalisia järjestelmiä kulttuurista valtion toimiin ja korruptioon. Intuitiivisesti ajatellen kiinalainen kulttuuri on yritteliästä ja yhteisöllistä. Varsin hyviä piirteitä talouskasvun kannalta. Valtion toimista taas lähimpänä on muistissa yksityisen omaisuuden kunnioittamisen kirjaaminen perustuslakiin. Tämä onkin ehdoton edellytys yksityisille investoinneille.



Source: D. Kaufmann, A. Kraay and M. Mastruzzi, 2003: Governance Matters III: Governance Indicators for 1996-2002 (<http://www.worldbank.org/ubi/governance/pubs/govmatters3.html>)

Kuvio osoittaa että Kiinalla on vielä pitkä matka teollisuusmaiden tasolle korruption torjunnassa. Korruptio on yksi pahimmista talouskasvun vaarantajista. Se tekee investoinneista kannattamattomampia ja halu taloudelliseen tuottavaan taloudelliseen toimintaan vähenee korruptiosta osalliseksi pääsemispyrkimysten kustannuksella.

6.5 Muita huomioita

Malli ei kyseenalaista lainkaan onko uusin teknologia saatavissa joka puolella maailmaa, teknologia vain kasvaa tasaisesti hidastuen ja työvoima osaa sitä käyttää. Mitä lähemmäs huipputeknologiaa mennään sitä vaikeammin se on saatavilla ja sitä harvemmat henkilöt sitä osaavat käyttää. Tästä syystä oikea politiikka, eli ulkomaisten investointien houkuttelemisen ja koulutukseen, panostaminen on tärkeää.

Mallissa (sovelluttuna teollisuusmaihin) ei myöskään huomioida miten BRIC-maiden (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina) talouskasvu vaikuttaa teollisuusmaissa. Lisääntyvä kauppa, kiinalaisen keskiluokan kysyntä ja sijoittajien BRIC-maista kotiuttamat voitot eivät voi olla vaikuttamatta myönteisesti näiden maiden talouksiin.

7 Lopuksi

Vaikka Kiinalla onkin mainitut heikkoutensa taloudellisena toimijana, se kuitenkin on vakuuttavasti pystynyt suoraviivaisesti kehittämään ja kasvattamaan talouttaan. Kehitys on pitkälti perustunut suorien ulkomaisten sijoitusten taitavalle houkuttelulle maahan. Parhaimmillaan kiinalainen poliittinen järjestelmä on kuin valistunut itsevalti. Puolueen johto katsoo että mikä hyväksi Kiinan talouskasvulle, on hyväksi myös puolueelle. Kehityksen tuloksena Kiinalla on aivan uudenlainen asema alueellaan korkean jalostusasteen tuotteiden tuottajana. Näin Kiina on saavuttanut merkittävän aseman maailmankaupassa. WTO:n jäsenyyden myötä liberalisoinnin voi odottaa vain vahvistuvan.

Määrätietoiset talousuudistukset ovat luoneet Kiinasta yhden maailman nopeimmin kasvavista talouksista. Jos liberalisointia jatketaan, korruptio saadaan kitkettyä ja valtavan väestömäärän potentiaali realisoitua, Kiinalla on kaikki edellytykset kasvaa maailman suurimmaksi taloudeksi. Varsinainen suuri harppaus on vasta alkamassa.

Lähteet:

Amnesty International Report 2003. Amnesty International.

<http://web.amnesty.org/report2003/index-eng>, 8.4.2004

Asian Development Outlook 2003 (2003): Asian Development Bank.

<http://www.adb.org/documents/books/ado/2003/default.asp>, 8.4.2004

Asian Development Outlook 2003 Update (2003): Asian Development Bank.

<http://www.adb.org/Documents/Books/ADO/2003/update/ado2003update.pdf>,
8.4.2004

Dietrich, Graig: People's China, Oxford University Press, 1986, s. 259; Table 3

Dutta M. (2003): China's Economic Presence: Asian Economic Community. *Journal of Asian Economics*, 14:4, s. 581-592

Focus on Asian Studies, Vol. IV, No. 1, Fall 1984 (New York: The Asia Society)
<http://afe.easia.columbia.edu/china/gov/backgrnd.htm>

Fu, Xiaolan (2004): Limited Linkages From Growth Engines and Regional Disparities in China. *Journal of Comparative Economics*, 32:1, s. 148-164

Gittings, John: China Changes Face, Oxford University Press, 1989, s. 104 – 124

Green Stephen & Wall David (2000): This little piggy becomes a market: The challenges of Chinese capital market liberalisation. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). <http://www.oecd.org/dataoecd/59/57/1947237.pdf>, 8.4.2004

Guo, Rongxing (1999): How the Chinese Economy Works. St. Martin's press, New York.

Gurley, John G.: China's Economy and the Maoist Strategy. Monthly Review Press, 1976

Hale, David & Hughes Hale, Lyric (2003): China Takes Off. *Foreign Affairs*, 82:6, 36-53.

Harms, William: China's Great Leap Forward. University Of Chicago Chronicle, March 14, 1996 Vol. 15, No. 13 <http://chronicle.uchicago.edu/960314/china.shtml>

Jones, Charles (1998): Introduction to Economic Growth. W.W. Norton & Company

Li, Jingwen (2000): The Chinese Economy into the 21st century. Foreign languages press, Beijing.

Maailmanpankki, www.worldbank.org 14.4.2004

Millennium Development Goals: Chinas Progress (2003). Yhdistyneet kansakunnat, UNDP.

Poverty Profile of the People's Republic of China (2004): Asian Development Bank.

http://www.adb.org/Documents/Reports/Poverty_Profile_PRC/PRC.pdf, 8.4.2004

7.1.1.1

Riskin, Carl: *China's Political Economy – the Quest For Development since 1949*. Oxford University Press, 1987.

Shen, Jian-Guang: *China's Economic Development in 2002*. BOFIT Online julkaisu 2003, No.2. <http://www.bof.fi/bofit>

Ulkoasianministeriö, 2004: *Kiinan talous kukoistaa - vai kukoistaako?*

Ulkoasiainministeriön kauppapoliittinen julkaisu

<http://www.kauppapolitiikka.fi/netcomm/news/> 28.1.2004

Wikipedia, tietosanakirja

http://fi.wikipedia.org/wiki/Kiinan_kansantasavallan_historia 11.4.2004

http://en.wikipedia.org/wiki/Cultural_Revolution#The_Cultural_Revolution 13.2.2004

Wilson, Dominic ja Purushothaman, Roopa (2003): *DreamingWith BRICs: The Path to 2050*, Global Economics Paper Nro 99

Yong-ding, Yu: *A Review of China's Macroeconomic Development and Policies in the 1990s*. The Institute of World Economics and Politics (IWEP) julkaisu: *China & World Economy Number 6, 2001*. <http://www.iwep.org.cn> 8.4.2004